

Джерела та примітки

¹ Автор висловлює подяку Фондові Кафедр Українознавства (США) і Канадському Інституту Українських Студій (Університет Альберти) за сприяння у роботі. Дякую також М. Юркевичові та М. Богачевській-Хом'як за слушні зауваження й технічну допомогу.

² В основі цього визначення — узагальнення і міркування українського дослідника Василя Лісового (Лісовий В. Ідеологія. Політичні ідеології // Лісовий В. Культура — ідеологія — політика. — К., 1997. — С. 54—60).

³ Щоб уникнути непорозуміння і плутанини з назвами, подаємо короткий огляд назв різних відтінків ОУН після розколу 1940 р. Та частина ОУН, яка тоді згуртувалася довкола С. Бандери та його прихильників, користувалася такими назвами: ОУН революціонерів (ОУН-р), ОУН самостійників-державників (ОУН с-д), ОУН (бандерівці) — ОУН(Б). Наприкінці Другої світової війни та частина членів ОУН(Б), яка перебувала на еміграції, користувалася назвою “Закордонні частини ОУН (ЗЧ ОУН)”, підкреслюючи цим, що це частина спільної організації, ядро й основна база діяльності якої в Україні. У лютому 1954 р. внаслідок тривалого внутрішнього конфлікту між “ортодоксами” та “ревізіоністами” від ЗЧ ОУН відкололася ОУН за кордо-

ном — ОУН (з) або двійкарі. Прихильники А. Мельника, крім неофіційної назви “мельниківці”, дотримувалися назви ОУН, підкреслюючи цим свою спадковість з організацією, створеною 1929 р. У деяких документах вони називали себе “матірною ОУН” (“бандерівці”, до речі, також претендували на монопольне володіння цією спадщиною). “Мельниківці” використовували й назву ОУН(солідаристи) — ОУН (с).

⁴ Яблонський В. Сучасні політичні партії в Україні (Довідник). — К., 1996.

⁵ Armstrong J. A. Ukrainian Nationalism. — Englewood, Colorado, 1990. — P. 13.

⁶ Op. cit. — P. 14.

⁷ Motyl A. J. The Turn to the Right: The Ideological origins and development of Ukrainian Nationalism, 1919—1929. — New York, 1980.

⁸ Доречні спостереження з цього приводу див у: Сосновський М. Дмитро Донцов: політичний портрет. — Нью-Йорк ; Торонто, 1974.

⁹ Сосновський М. Цит. праця. — С. 381.

¹⁰ Мартинець В. Ідеологія організованого і т. зв. волевого націоналізму: Аналіт.-порівнял. студія. — Вінніпег, 1954. — 195 с.

¹¹ Лисяк-Рудницький І. Націоналізм // Істор. есе. Т.2. — С. 248; Motyl O. Op. cit. — P. 1, 153.

¹² Лисяк-Рудницький І. Цит. праця. — С. 249.

¹³ Книш З. При джерелах українського організованого націоналізму. — Торонто, 1970. — С.117—118.

¹⁴ Мірчук П. Нарис історії ОУН. Т. I. 1920—1939 / За ред. С. Ленкавського. — Мюнхен ; Лондон ; Нью-Йорк, 1968. — С. 91.

¹⁵ Книш З. Там само.

¹⁶ Постанови Великого Збору Організації Українських Націоналістів // ОУН в світлі постанов Великих Зборів, Конференцій та інших документів з боротьби 1929—1955 рр. (Зб. док.): Б-ка укр. підпільника. Б.м., 1955. — Ч.1. — С. 3.

¹⁷ Там само. — С. 6.

¹⁸ Див., напр.: Програма Організації Українських Націоналістів (затверджена на III-му Великому Зборі Українських націоналістів 30 серпня 1947 року). Б.м., 1947. — С. 4.

¹⁹ Державний архів м. Прага, ф. RUEISO, картон 9, папка 2, арк. 717.

²⁰ Лисяк-Рудницький І. Цит. праця. — Т.2. — С. 254.

²¹ Про документи щодо причин розколу див. у зб.: Косик В. Розкол ОУН (1939—1940) : Зб. док. — Львів, 1999.

²² Балеї П. Для Ріко Ярре епоха була ласкава // Балеї П. Фронда Степана Бандери в ОУН 1940 р. — Las Vegas, 1997. — С. 121—162.

²³ Постанови Другого Великого Збору Організації Українських Націоналістів, що відбувся в квітні 1941 р. // ОУН в світлі постанов... — С. 31.

²⁴ Політична Програма Організації Українських Націоналістів (Ухвалено II Великим Збором Українських націоналістів у серпні 1939 р.). Б.м., б.д. — С. 29, 30.

²⁵ Постанови Другого Великого Збору Організації Українських Націоналістів, що відбувся в квітні 1941 р. — С. 28.

²⁶ Політична Програма Організації Українських Націоналістів (Ухвалено II Великим Збором Українських націоналістів у серпні 1939 р.). — С. 55—58.

²⁷ Постанови Другого Великого Збору Організації Українських Націоналістів. — Б.м., 1941. — С. 59—65. Ця частина постанов не друкувалася серед матеріалів Великого Збору, вміщених у Бібліотеці українського підпільника, яку видавали Закордонні Частини ОУН.

²⁸ Онацький Є. Листи з Італії // Розбудова нації. — 1928. — Ч.3. — С. 95.

²⁹ Його ж. Культ успіху // Там само. — 1934. — Ч.7/8.

³⁰ Сціборський М. Націократія. — Париж, 1935. — С. 50—57.

³¹ Мірчук П. Нарис історії ОУН. — С. 113, 114.

³² Мартинець В. Ідеологія організованого і т. зв. волевого націоналізму. Вінніпег, 1954. — С. 29, 74—76.

³³ Кричевський Р. ОУН в Україні, ОУНз і ЗЧ ОУН. — Нью-Йорк; Торонто, 1962. — С. 8.

³⁴ Payne S. G. A History of Fascism. 1914—1945. — Madison, Wisconsin, 1995. — P. 323.

³⁵ Motyl A. Op. cit. — P. 163, 164.

- ³⁶ Лисяк-Рудницький І. Націоналізм // Істор. есе. — Т. 2. — С. 251, 252.
- ³⁷ Кентій А. В. Нариси історії Організації Українських Націоналістів (1929—1941). — К., 1998. — С. 33.
- ³⁸ Payne S. G. Op. cit. — P. 126. Йдеться про М. Бухаріна.
- ³⁹ Зайцев О. Фашизм і український націоналізм // Праві та Європа. Вип. 16. — 2000. — С. 101.
- ⁴⁰ Прокоп М. У сорокаліття III Надзвичайного Великого Збору ОУН // Прокоп М. Напередодні незалежної України. — Нью-Йорк ; Париж ; Сідней ; Торонто ; Львів : НТШ, Бібліотека українознавства. — Т. 62. — С. 67.
- ⁴¹ Постанови Третього Надзвичайного Великого Збору Організації Українських Націоналістів, що відбувся в днях 21 — 25 серпня 1943 р. // ОУН в світлі постанов... — С. 99—100, 107—112.
- ⁴² Детальний виклад основних праць публіцистів ОУН (р) в Україні другої половини 1940—початку 1950-х років див. у книзі: Русначенко А. Розумом і серцем: Українська суспільно-політична думка 1940—1980-х років. — К., 1999.
- ⁴³ Motyl A. Op. cit. — P. 175.
- ⁴⁴ Постанови Третього Надзвичайного Великого Збору Організації Українських Націоналістів // ОУН в світлі постанов... — С. 108—112.
- ⁴⁵ Мотиль Олександр. Організація Українських Націоналістів і робітництво (кілька завваг) // Сучасність. 1980. Ч. 2. — С. 62.
- ⁴⁶ Цей аргумент наводить і польський дослідник Р. Тожецькі: Torzecki R. Polacy i ukraińcy. Sprawa ukraińska w czasie II wojny światowej na terenie II Rzeczypospolitej. — Warszawa, 1993. — S. 190, 191.
- ⁴⁷ Резолюції Першої Конференції Закордонних Частин ОУН, що відбулася в вересні 1947 р. // ОУН в світлі постанов... — С. 180.
- ⁴⁸ Постанови Другої (надзвичайної) конференції Закордонних Частин ОУН (з 28—31 серпня 1948 р.) // Там само. — С. 223, 225.
- ⁴⁹ Стахів Є. Кризь тюрми, підпілля і кордони. — К., 1995. — С. 249.
- ⁵⁰ Кричевський Р. Цит. праця. — С. 23.
- ⁵¹ З постанов ширшої наради членів О.У. Н. за кордоном // Док. з особистого архіву О. Кузьмович. — С. 5.
- ⁵² Там само. — С. 6.
- ⁵³ Там само. — С. 3.
- ⁵⁴ Кричевський Р. Цит. праця. — С. 84.
- ⁵⁵ Резолюції Третьої Конференції Закордонних Частин ОУН, що відбулася у квітні 1951 р. // ОУН в світлі постанов... — С. 259.
- ⁵⁶ ЦДАГО України, ф. 1, оп. 16, спр. 74, арк. 86.
- ⁵⁷ За свідченням К. Філбі, у 1949—1950 рр. SIS відправила в СРСР в українські регіони три групи парашутистів, які зникли. Наприкінці 1951 р. SIS відправила ще три групи по шість осіб (літаком з бази на Кіпрі) — дві з них було десантовано на Західній Україні, одну — біля польсько-радянського кордону. Коментар самого К. Філбі про його роль у подальшій долі цих груп досить красномовний: “Я не знаю, що сталося з цими групами. Але я маю обґрунтовані припущення” (цит. за: Philby K. My Silent War. — New York, 1968. — P. 171). Зауважимо, що британці опікувалися С. Бандерою та його оточенням, тоді як ЦРУ підтримувало опозицію — цей “поділ праці” спричинив конфлікт між двома спецслужбами, який опосередковано сприяв загостренню суперечностей в ОУН (Б).
- ⁵⁸ Стахів Є. Цит. праця. — С. 262, 263; Процик С. ОУН в ретроспективі // Здалека про близьке. — Львів, 1992. — С. 25, 26.
- ⁵⁹ ЦДАГОУ, ф. 1, оп. 16, спр. 72, арк. 63.
- ⁶⁰ Кричевський Р. Цит. праця. — С. 94.
- ⁶¹ Процик С. В ім'я істини // Здалека про близьке. — С. 50—53.
- ⁶² Найдетальніший опис цих подій можна знайти у праці: Русначенко А. Народ збурений: Національно-визвольний рух в Україні й національні рухи опору в Білорусі, Литві, Латвії, Естонії. — К., 2002. — С. 381—388.
- ⁶³ Кричевський Р. Цит. праця. — С. 98.
- ⁶⁴ Якість полеміки можна оцінити, наприклад, з брошури: Мірчук П. За чистоту позицій українського визвольного руху. — Мюнхен ; Лондон, 1955. — 181 с.
- ⁶⁵ 12 жовтня 1957 р. Лев Ребет був убитий радянським агентом.

Розділ 8. Ідеологія Організації українських націоналістів

⁶⁶ Yurkevich M. Ukrainian Nationalists and DP politics, 1945-50 // Isajiw Wsevolod W, Bozhyk Yury, Senkus Roman (eds.) The Refugee Experience: Ukrainian Displaced Persons after World War II. Edmonton, 1992. P. 130, 133.

⁶⁷ Програма ОУН, затверджена на III-му Великому Зборі ОУН 30 серпня 1947 р. — С. 4.

⁶⁸ Тези ідеологічної конференції ОУН (червень—липень 1949 р.) — С.32.

⁶⁹ Yurkevich M. Op. cit. — P. 133—134.

⁷⁰ Програма і Устрій Організації Українських Націоналістів. — Б.м., накладом ОУН, 1955. — С. 8.

⁷¹ Два етапи. Матеріали П'ятого і Шостого Великих Зборів українських націоналістів. — Б.м.: Накладом ОУН, 1966. — С. 16—29.

⁷² Лисяк-Рудницький І. Націоналізм // Істор. есе. — Т.2. — С. 256.

⁷³ Україна — спільне добро всіх її громадян : Матеріали VII Великого Збору українських націоналістів. — Париж ; Балтимор, 1971. — С. 79.

⁷⁴ Там само. — С.77, 78, 80, 81, 83.

⁷⁵ Там само. — С. 78.

⁷⁶ Там само. — С. 84, 87.

⁷⁷ Див., напр.: Десятий Великий Збір Українських націоналістів зробив підсумки діяльності ОУН і намітив плани праці на майбутнє // Сурма. — 1984. Ч.6/7. — С. 1—9.

⁷⁸ Програма Організації Українських Націоналістів // ОУН: минуле і майбутнє. — К., 1993. — С. 285.

⁷⁹ Там само. — С. 283—294.

⁸⁰ Лисяк-Рудницький І. В обороні інтелекту // Істор. есе. — Т.2. — С. 392, 393.

⁸¹ За офіційними даними, останній підпільний осередок ОУН було знищено 1956 р.

⁸² Сьомий Великий Збір Організації Українських Націоналістів (ОУН) : Матеріали і постанови. — Б.м.: Видання Організації Українських Націоналістів, 1988. — С. 135, 137.

⁸³ Четвертий Великий Збір Організації Українських Націоналістів (ОУН). — Б.м.: Видання Організації Українських Націоналістів, 1969. — Т.1. — С. 80, 126.

⁸⁴ П'ятий Великий Збір Організації Українських Націоналістів (ОУН) : Матеріали і постанови. — Б. м.: Видання Організації Українських Націоналістів (ОУН), 1975. — С. 234.

⁸⁵ Шостий Великий Збір Організації Українських Націоналістів (ОУН) : Матеріали і постанови. — Б.м.: Видання Організації Українських Націоналістів, 1984. — С. 163.

⁸⁶ Сьомий Великий Збір Організації Українських Націоналістів (ОУН). — С. 163.

⁸⁷ Установчий з'їзд Конгресу Українських Націоналістів відбувся у жовтні 1992 р. Перший Збір КУН відбувся у Києві, 2—4 липня 1993 р.

⁸⁸ Див., напр.: Жижко С. Націоналістична справа. — К., 1994. — С. 5—38; Баган О. Світоглядно-ідеологічні засади українського націоналізму (Доповідь, виглошена під час Другого Великого Збору КУН) // Визвол. шлях. — 1995. — № 12. — С. 1416—1420.

⁸⁹ Жижко С. Тактика, стратегія і завдання українського націоналістичного руху на сучасному етапі // Там само. — № 11. — С. 1283—1290.

⁹⁰ Показовими є результати участі КУН в парламентських виборах. 1994 р., коли КУН взяв участь у виборах як самостійна політична сила, організації вдалося здобути 361, 2 тис. голосів виборців (1, 25 %) і відповідно 5 місць у Верховній Раді. 1998 р. КУН йшов на вибори вже у блоці "Національний фронт" (разом з Українською консервативною партією та Українською республіканською партією). Цього разу не вдалося подолати 4 % бар'єр, встановлений для партійного представництва (було зібрано 2,7 % голосів на три партії) і від КУН по мажоритарних округах пройшло 4 депутати. На виборах 2002 р. КУН йшов у блоці "Наша Україна".

⁹¹ Як зразок можна пригадати різноманітні відгуки на брошуру: Кульчицький С. Проміжний звіт робочої групи для підготовки історичного висновку про діяльність ОУН—УПА: Істор. висновок про діяльність ОУН УПА (попередній варіант) — К., 2000. Якість і характер критики вкотре підкреслюють, що діалог між науковцями і політично заангажованими публіцистами перетворюється на абсурд, який нічого спільного з наукою не має.